

Bogár László: Sci-fi karácsonyra

2022 december 27. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

A kicsit (nem kicsit, NAGYON) bizarr cím

részben azt jelzi, hogy a most is dúló háború egyre inkább egy horrorisztikus sci-fi képét idézi fel. Másrészt viszont a sci-fi kérdését felidézve, talán így, karácsony táján lecsendesülve érdemes eltöprengeni olyan dolgokon is, amelyeket az életüzemeltetés neurotizált hétköznapijain során aligha lennének képesek gondolkodásunk tárgyává tenni.

Ezek egyike, hogy vajon miért van az, hogy a sci-fi történetek nagy része ugyan a távoli jövőben játszódik, és a technoevolúció felfoghatatlanul magas szintjein, ahová legfeljebb csak a szerzők csapongó képzelőereje juthat el, az ember mint lelki, erkölcsi, szellemi energiaörvény, pontosan ugyanolyan száználmasan és önpusztító módon alantas, mint a mai emberiség. Szóval, hogyha a technológia csodáinak elképzelt jövőképe gyökeresen eltérnek mutatja a későbbi korok világát, miért éppen csak „az”, amiért az egész technoevolúciós versenyfutás zajlik, tehát maga az ember, marad tökéletesen ugyanolyan, mint a mai valónk. A szerzők képzelőereje mond csodát, vagy képzelőerő még csak volna, de olyan kockázatos vállalkozás ma az ember jövőbeli szellemi önazonosságát elgondolni, hogy a szerzők inkább maradnak a mai verziónál? Vagy eleve az a feltételezésük, hogy az ember semmit sem változik a távoli jövőben sem, esetleg azért, mert ma sem vagyunk mások, mint a tízezer évvel ezelőtől élődjeink? Ha a képzelőerő hiánya a döntő, akkor valóban érdemes elgondolnunk azon a kognitív csapdán, hogy vajon a „mai eszünkkel” képesek lehetünk-e egyáltalán arra, hogy ezzel az eszünkkel egyáltalán elgondoljunk azon, hogy milyenek lennének, ha egészen mások lennének. Ez nagyjából olyan, mintha egy álmunkban szereplő lény ott, az álmunkban arra tenne kísérletet, hogy elképzelje azt a valóságot, ami az álmunkon túl létezik, de számára örökre elérhetetlen.

Valójában az erre való képességünkkel kapcsolatos, némileg túldimenzionált öntudatunk jelenik meg abban a tényben is, hogy evidenciának véljük, hogy bármilyen értelmes, Földön kívüli civilizáció „követeivel” is találkozni, megérteni őket, és a kommunikáció technikai problémáján kívül semmi nem akadályozna minket abban, hogy mindent felfogjunk abból, amit nekünk elbeszélnek. De vajon valóban evidencia-e ez? Ha egy útépités során lerombolunk egy hangyabolyt, vajon el tudjuk-e magyarázni a menekülő hangyáknak, hogy mi is zajlik le most éppen, de úgy, hogy ők ezt „meg is értsék”, és valami értelmes és illendő „kompromisszumra” is jussunk velük.

Ahogy a jövő századok szupertekológiáját használó ember ugyanolyan végzetesen mértéktelen, és technológiáját biológiai láncfűszerként használva ugyanolyan brutális kegyetlenséggel számol fel mindent, ami nem alkalmas, vagy nem eléggé alkalmas a rövid távú közvetlen profittömeg maximalizálására, akkor már nem annyira meglepő, hogy a sci-fi „földönkívüli” szereplői is pontosan ugyanilyenek. És legfeljebb csak a különböztet meg minket, hogy mivel mi képzeljük el mindezt, és így a saját narratívánk szerint mi „automatikusan” jók vagyunk, aki pedig „rajtunk kívüli” az csak gonosz lehet. Ciolkovszkij szerint a Föld az emberiség bölcsője, ám az ember nem töltheti egész életét a bölcsőben. De mi van akkor, ha mi már most, a bölcsőben csücsül? csecsemőként is perverz kéjjel verjük szét e bölcsőt, ami az életünk mindent megalapozó legfőbb feltétele. Steven Hawking világhírű elméleti fizikus is azért biztatta az emberiséget arra, hogy sietve keressen más lakható bolygókat, mert evidenciának tartotta, hogy rövidesen úgyszólván lakhatatlanná tesszük saját szülőhelyünket, vagyis ezt a „bölcsőt”.

De még mielőtt „kirajzanánk” a világrban, nem kellene kicsit eltöprengenünk azon, hogy vajon nem volna-e célszerűbb és fűként „olcsóbb”, ha nem vernék szét a saját szülőhelyünket? Már csak azért is, mert, ha ebben a szellemi állapotunkban rajzunk ki, akkor vajon mi a garancia arra, hogy nem fogunk ugyanígy tönkretenni újabb és újabb bolygókat. S aztán ha végig pusztítjuk az egész galaxist, akkor megyünk tovább kozmikus sáskahadként felélve minden élőhelyet? Nem volna célszerűbb esetleg előbb kicsit megállni, elcsitulni és a külső kozmosz helyett szép csendesen és illedelmesen „benyitni saját magunkba”, hogy szemügyre vegyük azt a legbelső önmagunkat, aki mindezt „csinálja” belőlünk?

Hogy például felismerjük azt, hogy mindezt ugyan valóban mi visszük végbe, de hogy azért van ehhez egy „láthatatlan”, sőt, saját bevallása szerint „nem létező” segítségünk, akinek kiváló képességei vannak ahhoz, hogy mindig megtalálja bennünk pusztító céljait végrehajtó belső „fogadófelületünket”. Mindez nem mentség, csak magyarázat, de segíthet megérteni azt a lelki, erkölcsi, szellemi lejtőt, amelyen évszázadok óta rugdal lefelé minket ez a „nem létező”.

A karácsony az elcsendesedés, a belső utak keresésének ideje, a kronosz életüzemeltető hajszája helyett ilyenkor nyissunk utat a kairosznak, az örök időnek. Hogy ráésszünk arra, hogy nemcsak ezt a száználmasan rövid kis

egyszeri és megismételhetetlen életünket éljük, hanem részei vagyunk az öröklétnek is, és hogy e kétféle létidőt tartományt összeköt? mez? nem más, mint a sorsunk, ami mindenképpen beteljesedik, akár felismerjük, akár tudomást sem veszünk róla. Hogy a sci-fi technológizált hamis világa azért mutat minket mindig ugyanolyannak, mert éppen legbelső önmagunktól akar elszakítani. És ez a legbelső önmagunk az üdvösség, vagyis az IDvesség, és az ID a görögben azt jelenti, hogy önmagunk.

Bogár László

A szerző közgazdász

www.magyarhirlap.hu

Ajánló